

«Cal més formació intel·lectual si volem dialogar amb la cultura»

José Rodríguez Carballo, ministre general de l'Orde Franciscà

Carme Munté

Fotos: Agustí Codinach

Captiva tothom amb el seu gran sentit de l'humor, la proximitat, la prosa farcida d'anècdotes personals, moltes d'elles inserides en els seus orígens rurals i agrícoles. Amb la seva forma de dir, es nota que parla sense embuts i aconseguint alhora no ofendre. Nascut el 1953 a la petita població gallega de Lodoselo (província d'Orense), fra José Rodríguez Carballo, conegut com a Pepiño —diminutiu que li va posar la seva mare—, està al capdavant de l'Orde Franciscà des de l'any 2003.

Els seus orígens es troben en el món rural i agrícola. Com influeixen en l'exercici del seu ministeri actual?

Ser fill d'agricultors és una gràcia. En primer lloc, perquè m'ha posat en contacte des de la meua infància amb allò més quotidià de la vida i m'ha permès valorar les coses més petites. En segon lloc, perquè també em va influir des d'un principi en el desig de ser franciscà. Sabem que el contacte amb la natura és un aspecte molt important en l'espiritualitat de Francesc d'Assís i en l'espiritualitat franciscana. Jo estimo molt la natura. Quan tinc la possibilitat de prendre'm alguns dies de vacances, sempre vaig al meu poble. M'agrada molt visitar el camp i contemplar la natura. Els agricultors tenen uns valors propis que, si bé no són exclusius d'ells, sí que viuen d'una manera particular: la cura per les coses petites, el contacte amb aquesta realitat tan franciscana que és la natura, la paciència de l'agricultor... Per tant, el fet de poder passar uns dies d'estiu al meu poble m'ajuda a mantenir contacte directe amb la meua família, el meu poble i la natura. Són els tres grans pulmons que tinc per respirar a l'estiu.

I sempre amb l'hàbit?

Depèn. Jo faig servir molt l'hàbit. Crec en la importància dels signes i, en aquest sentit, l'hàbit franciscà és un signe que apropa la gent. D'això sí que tinc experiència tant a Espanya com fora, i sobretot a Llatinoamèrica, on l'hàbit franciscà és veneradíssim. Recentment, amb motiu de la Jornada Mundial de la Joventut de Madrid, molta gent se m'apropava i fins i tot vaig tenir amb algun taxista una conversa d'allò més fraternal. Per això no comparteixo la idea que l'hàbit franciscà ens separa o crea barreres; tot el contrari, crea ponts perquè ens identifica immediatament com a frares del poble. Evidentment, de vegades no el porto per comoditat.

Digui'm una cosa: és feliç fra Pepiño?

Certament sóc feliç. Quan parlo de felicitat no parlo que tot surti bé a la vida; no parlo que no m'agradaria que la vida fos d'una altra manera. Sóc feliç, en primer lloc, perquè el Senyor m'ha donat la gràcia de sentir-me estimat per

«L'hàbit crea ponts perquè ens identifica com els frares del poble»

Ell. Tots els matins acostumo a repetir unes paraules de santa Clara: «Gràcies, Senyor, perquè m'has pensat; gràcies, Senyor, perquè m'has estimat; gràcies, Senyor, perquè m'has creat; gràcies, Senyor, perquè m'has cridat.» Ho dic i ho repeteixo molts cops perquè és una convicció profunda: si avui hagués de refer el camí de la meua vida, no dubtaria un sol instant a repetir la meua opció, que, de fet, la vaig fer ben jovenet. Vaig professar la vida franciscana als 16 anys i, si bé hi ha hagut moments durs i ombres en la meua vida, com n'hi ha a tota vida humana, fent balanç no puc sinó dir: «Gràcies, Senyor, perquè has estat meravellós amb mi.» L'arrel de la infelicitat es troba en el fet de no sentir-se estimat per Déu ni pels altres.

En això rau la infelicitat que senten tants joves que cerquen omplir un buit en addiccions com les drogues o l'alcohol?

La infelicitat que sent molta gent també té les seves arrels en no veure un sentit clar a la seva existència. Hauríem de descentrar-nos de nosaltres mateixos, perquè l'alegria és inseparable de la solidaritat i del fet de donar-se. Hi ha més alegria en donar que en rebre, diuen els Fets dels Apòstols, i d'això n'estic plenament convençut. Per què sant Francesc va ser tan alegre? Perquè

no tenia res i ho donava tot; es donava a ell mateix. A més, si creus en Jesús no pots fer cap altra cosa que donar-te gratuïtament. El problema és que avui ens falta també aquesta capacitat de donació gratuïta.

Malgrat el clima fort de secularització, la gent continua cercant?

La gent avui cerca moltíssim més del que es pensa. És veritat que n'hi ha molts que se senten acomodats i que no cerquen res, tal vegada perquè creuen que ho tenen tot, i tal vegada els falta tot. Però també és veritat que hi ha moltíssima gent que cerca un sentit profund a la seva vida. No són pocs els joves que aquest sentit profund a la seva vida el troben en Jesús.

ORDE FRANCISCÀ

Des de l'any 2003 és el ministre general de l'Orde Franciscà, i ja va pel seu segon mandat. A què se sent cridat?

Des d'un principi vaig sentir la necessitat de revitalitzar el carisma franciscà i clarià, perquè estic convençut que és un carisma molt vàlid, significatiu i actual per als nostres dies. És un carisma evangèlic, i l'evangeli mai no passa de moda. Per això, he intentat animar els germans i germanes a centrar-se en el Senyor, a concentrar-se en els elements essencials del nostre carisma per després descentrar-se, és a dir, per anar i portar l'evangeli als altres. Una altra de les meves prioritats és la formació en els elements essencials del nostre carisma. I una altra prioritat han estat les missions. El nostre orde és missioner i sant Francesc és el primer fundador que en la seva regla té

un capítol sobre les missions. Per això ja en el meu primer mandat com a general vam obrir noves presències, i generalment en llocs difícils.

Quines són aquestes noves presències?

Hem volgut anar a llocs de frontera com el Sudan, Ghana, Burkina Faso, Namíbia, Myanmar, Laos, Cambodja... A Líbia l'únic clergat que hi ha són franciscans i, per cert, actualment ho estan passant malament i el contacte és molt difícil. En aquests anys volem obrir-nos a noves fronteres i a països on els cristians són minoria i on no gaudeixen de plena llibertat.

Quin objectiu ha estat el més difícil d'aconseguir en aquests anys de ministre general? I quina és la fita encara per assolir?

En el camp de les missions podem estar força satisfets. I no ha estat fàcil, perquè el nostre orde està massa centralitzat en províncies i avui totes les províncies necessiten frares, sobretot frares joves, però és que les missions també els necessiten. Per tant, no ha estat fàcil compaginar les necessitats locals amb les necessitats de la missió universal. Amb tot, som en el bon camí. Només en aquest any han estat enviats al Marroc un total de deu germans de diferents continents, la majoria força joves, perquè puguin aprendre l'àrab. El mateix podríem dir de Líbia i l'Extrem

RàdioEstel

**DE
MATINADA**

Nits de dissabte a
diumenge
de 00.20 h a 1.30 h

Per a tots aquells que no
podeu dormir,
us fem companyia

amb
ESTHER NOSÀS

**NOSAR
COMUNICACIÓ**
Tel. 606 974 623

www.dematinada.es

Orient.

Vostè diu que les províncies en les quals s'estructura actualment l'orde haurien de ser més elàstiques i poroses. S'emmarca en aquesta idea la reestructuració de les províncies a Espanya?

Sí. De les actuals vuit províncies franciscanes a Espanya, en els anys 2015-2016 en quedaran tres: la província d'Aranzazu comprendrà el País Basc i part de Castella; la província de Santiago comprendrà Galícia, Astúries i part de Castella, i la resta s'englobarà en una tercera província.

Com es dirà?

Encara no hem escollit el nom.

Catalunya formarà part d'aquesta tercera província?

Sí, estarà formada per les actuals províncies de Catalunya, València, Múrcia, Bètica, Granada i Castella. Aquest canvi s'està madurant des que jo vaig iniciar el meu servei el 2003 i, de fet, la proposta concreta ve de la base. No es tracta d'una imposició. Els decrets són eficaços quan hi ha un *humus* que fa anys que es treballa.

FRANCESC I CLARA

Es defineix com un ministre clarià. La relació de Francesc i Clara continua marcant un tarannà diferent a l'Església?

És clar, i això a més condiciona carismàticament la relació entre Clara i Francesc i entre clarisses i franciscans. No hem d'oblidar que Clara promet obediència a Francesc. Prometre obediència en aquell moment era entrar en l'orde i, per tant, deixant de banda la qüestió jurídica, podem dir que Clara entre en l'orde fundat per Francesc mentre que Francesc promet la mateixa cura i la mateixa sol·licitud pels germans que per les germanes, i demana als seus successors que facin el mateix. Es tracta, doncs, d'una relació nova que ho condiciona tot, fins i tot la part carismàtica i, és clar, humana. El cert és que avui no es pot entendre Francesc sense Clara, i no es pot entendre Clara sense Francesc. Com diria Joan Pau II, són dues poesies, són dues paràboles que no es poden separar.

Com hauria de ser la relació actual entre frares i germanes?

Una relació humana propera i respectuosa amb la diversitat. No volem que elles siguin fotocòpia nostra ni nosaltres ser fotocòpia seva. Cadascú té els seus elements propis d'aquesta forma de vida que és comuna. Estic convençut que això ha estat una novetat en temps de Francesc i també podria ser una novetat en els dies d'avui.

Com plasmar, com dur a la pràctica, aquesta realitat?

Afavorint, primer, un coneixement més gran de les fonts per estudiar a fons quina va ser realment la relació de Francesc i Clara, i quina va ser la relació que van voler per als seus fills i filles. És curiós que Francesc prometi sol·licitud i que Clara, en el seu testament, més de vint anys després, ho recordi. En segon lloc, fomentant la relació. No entraria tant en la manera concreta, perquè depèn de cada lloc i la seva cultura. A més, les germanes porten una vida més cap endins; nosaltres una mica més apostòlica. I tercer, en la mesura del possible,

fent passes jurídiques perquè aquesta relació vingui potenciada des de la mateixa legislació. Caldria començar per les constitucions generals dels germans menors i de les germanes clarisses.

Què suposaria aquest canvi?

És difícil en aquest moment poder identificar exactament què suposaria. Jo en tindria prou amb reconèixer que som una família, que tenim un mateix carisma, amb manifestacions diferents, i que així com Francesc no es pot entendre sense Clara ni Clara sense Francesc, els franciscans no podem entendre'ns avui sense les clarisses ni les clarisses sense els franciscans.

Disculparà la meua insistència, però quines passes concretes s'haurien de fer?

El primer és aprofundir en la nostra identitat, el que caracteritza realment la nostra vida. I en tots dos casos l'element constitutiu és viure i observar fidelment el sant evangeli de Jesucrist. En segon lloc, caldria veure què significa avui el vot d'obediència que Clara fa a Francesc i als seus successors, i que al llarg de la història s'ha perdut totalment. Estic convençut que no significa tutela o paternalisme, sinó una relació totalment diferent de la que tenim avui. Avui som gairebé dos mons separats. Afectivament, ens sentim molt acollits i estimats, però amb això no n'hi ha prou, cal cercar nous canals de relació. En aquest sentit, en el proper congrés de presidents de clarisses que tindrà lloc a Assís el proper mes de febrer, les convidaré a aprofundir sobre què significaria avui el vot d'obediència que Clara fa a Francesc, i per als frares, què significaria la sol·licitud que Francesc promet a les germanes.

I per a vostè, ministre general, què significa?

He de dir que m'he pres molt seriosament aquesta qüestió. Per a mi, és una qüestió de fidelitat al que van demanar sant Francesc i santa Clara. Per això, constantment, insisteixo en la identitat de les clarisses, em preocupo molt de la seva formació i, amb el permís de la Santa Seu, he convocat dos congressos internacionals de presidents per potenciar aquesta relació, així com un congrés d'assistents (OFM) per veure com plasmar l'assistència espiritual que els devem a les clarisses. La sol·licitud es tradueix abans que res en un apropament afectiu, i d'això sí

En primer pla

la necessitat de potenciar la visibilitat de la santedat i la significativitat de la vida clariana.

Una forma de revalorar la seva identitat és incrementar la formació intel·lectual? En aquest sentit, les dones sempre han anat unes passes enrere en relació amb els homes?

Tampoc no em sento orgullós de la formació intel·lectual dels religiosos i sacerdots. Cal més formació intel·lectual per a tots si volem entrar en diàleg amb la cultura actual sense complexos. En qualsevol cas, si bé és veritat que hi ha monestirs amb profundes llacunes a nivell de formació intel·lectual, també hi ha moltes germanes molt ben formades intel·lectualment. Per tant, ja no és just parlar de mongetes com si fossin unes pobres dones que poc o gens tenen a dir a la societat d'avui. Hi ha germanes molt ben formades, tant o més que molts dels religiosos i sacerdots. Tenen una paraula a dir i la saben dir. La qüestió és saber-les escoltar.

La família franciscana és la més nombrosa de l'Església, amb uns 500.000 membres, dels quals 430.000 són seglars. El paper dels seglars és potser avui més important que mai?

El paper dels seglars franciscans és portar els valors franciscans a la vida quotidiana i a la societat. Aquesta va ser una gran intuïció de Francesc quan va fer partícips del seu carisma els laics i seglars, que precisament en aquest moment tenen una gran oportunitat de testimoniar l'Evangeli amb un èmfasi especial en la família i en el treball. La regla de l'Orde Franciscà Seglar fa servir una expressió que per a mi és molt vàlida: passar de l'Evangeli a la vida i de la vida a l'Evangeli.

Quin és el «secret» perquè avui continuïn fidels al carisma d'un home dels segles XII-XIII?

Abans que res la gràcia del Senyor. La fidelitat no és només qüestió de voluntat; la fidelitat és gràcia, és saber acollir la gràcia que el Senyor ens dona. Per això l'actitud més important d'un franciscà i d'una clarissa que vulgui romandre fidel al carisma és la disponibilitat i l'obertura de ment i cor perquè el Senyor faci la seva obra. En segon lloc, un altre mitjà molt important continua essent aprofundir en el coneixement de les fonts franciscanes per posar l'accent en els aspectes essencials. En tercer lloc, destacaria la importància de viure la fidelitat i arribar a la santedat en fraternitat. És un testimoni que necessita el nostre món. En quart lloc, obrir els ulls i el cor per llegir atentament els signes dels temps i dels llocs, i donar-hi una resposta.

Es pot fer des de la clausura?

És clar! Una cosa que m'impresiona dels monestirs de les clarisses i en general de les contemplatives és que en la pregària es tenen en compte situacions dramàtiques que viu la societat. Hi ha molta gent que escriu als monestirs, explica les seves situacions i demana pregàries per elles. Hi ha monestirs que tenen obert internet perquè manifestin les intencions per les quals cal demanar. Realment es tracta de veritables confessions. Les clarisses no confessen, però escolten, i això ho porten a la pregària.

«De les actuals vuit províncies franciscanes a Espanya, en restaran tres»

«No hem d'oblidar que Clara promet obediència a Francesc, i prometre obediència en aquell moment era entrar en l'orde»

que n'hi ha; en el fet de preocupar-me per la seva formació, perquè avui no pot haver-hi fidelitat creativa a la vida religiosa sense una formació adient, i finalment en el fet d'insistir perquè mantinguin clara la seva identitat com a germanes pobres de santa Clara.

FIDELS A LA IDENTITAT

De fet, vostè ha dit en alguna ocasió que, si s'hagués mantingut clara aquesta identitat, no s'hauria donat el cas de Lerma.

Respecto molt la decisió que han pres les germanes. El que m'hauria agradat és que a aquesta decisió s'hagués arribat per altres camins, amb més diàleg amb les altres germanes i també amb un discerniment fet en família.

Què ha suposat per a les germanes?

Ha deixat molt tristes les germanes que continuen fidels a la seva vocació clarissa. Les germanes, en general, s'han sorprès perquè ningú s'esperava aquesta decisió i, en segon lloc, això ha portat fins i tot en alguns casos a plantejar-se si el carisma clarià continua tenint significativitat per als nostres dies. El cert és que la significativitat i actualitat del carisma clarià es mostren sobretot en la santedat, i hi ha molta santedat amagada als monestirs de clarisses! Per això, en una carta breu que vaig escriure a totes les clarisses d'Espanya en aquelles circumstàncies, els insistia en